

RESSENYES

El món editorial, una reconstrucció necessària

Santiago Izquierdo Ballester

HISTORIADOR

Carola DURAN i TORT, *«La Renaixensa», primera empresa editorial catalana*, Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat (Biblioteca Abat Oliba, 232), 2001.

La doctora Carola Duran ens ofereix amb la publicació d'aquest llibre, que recull parcialment la seva tesi doctoral, un estudi rigorós i molt complet de «La Renaixensa», primera empresa editorial catalana. L'autora presenta «La Renaixensa», plataforma cultural promoguda per Pere Aldavert i Àngel Guimerà, com la primera empresa cultural d'abast nacional català que té un projecte ideològic amb el qual vol incidir en la complexa societat catalana del seu temps i vol retornar Catalunya a una situació de normalitat cultural i política. D'altra banda, en aquest treball Carola Duran cerca el teixit social que va creure en el projecte de «La Renaixensa» i que li va donar suport.

El control de tots els mitjans comunicatius —revista, diari, impremta i editorial— que formen l'entramat de «La Renaixensa» va permetre a un conjunt d'escriptors i d'intel·lectuals treballar per la recuperació nacional de Catalunya i convertir «La Renaixensa» en la precursora del catalanisme polític del final del segle XIX i començament del XX. Entre els integrants

d'aquest col·lectiu destaquen les figures de Pere Aldavert, Àngel Guimerà, Josep Narcís Roca i Farreras, Valentí Almirall, Domènec Martí Julià, Joan Sardà, Josep Yxart i Joaquim Riera Bertran. La rellevància dels noms que formen aquesta nòmina, però, no fa perdre de vista a la doctora Duran que cal reivindicar el paper d'altres escriptors, intel·lectuals i periodistes menys coneguts, però sense la feina dels quals el projecte de «La Renaixensa» no hagués estat possible.

A banda de la recuperació nacional de Catalunya a la qual ens acabem de referir, no podem oblidar que, a través dels articles i de les traduccions, «La Renaixensa» va donar a conèixer els principals corrents estètics i literaris internacionals i va esdevenir un punt de trobada de diferents personalitats de l'àmbit cultural català.

L'obra de Carola Duran intenta abastar els diferents vessants de «La Renaixensa». El treball, rigorós i detallat, consta de quatre parts. En les dues primeres, de caràcter descriptiu i analític, s'estudien «La Gramalla» i «La Renaixensa» en totes les seves facetes: revista, diari, impremta i editorial, sense oblidar l'anàlisi del seu programa polític i cultural. La tercera part del llibre està formada per un conjunt de repertoris bibliogràfics que organitzen i sistematitzen els productes tipogràfics que va generar l'empresa de «La Renaixensa». Amb aquests catàlegs l'autora vol oferir un valuós material d'investigació als estudiosos de la cultura i als especialistes del segle XIX. El primer catàleg, ordenat alfabèticament per autors i obres anònimes, està format pel buidatge de la revista en l'etapa en què surt com a suplement del diari (1881-1898). El segon catàleg, ordenat igual que l'anterior, recull el repertori de l'activitat editorial de l'empresa que abraça els anys 1871-1920. El tercer llistat, que també és presentat amb una útil ordenació alfabètica, sistematitza el catàleg de la impremta i està format per les obres impreses per compte d'altri. Tanca aquesta tercera part del llibre un llistat on es desglossa el contingut dels dos *Àlbums artístics* formats per les làmines que la publicació regalava periòdicament als subscriptors. Clouen el llibre uns apèndixs en els quals han estat recollides algunes cartes inèdites de l'epistolari Aldavert-Guimerà, que es conserven a la Biblioteca de Catalunya, i alguns facsímils on es reproduïxen articles publicats a «La Renaixensa», tant en el període en què s'editava en format de revista com posteriorment en format de diari.

L'estudi de Carola Duran denuncia també la falta de treballs sobre les grans plataformes editorials del segle XIX i en reivindica la necessitat. Assenyala concretament la manca d'estudis sobre «La Librería Española», del republicà Innocenci López Bernagosi, o sobre la «Il·lustració Catalana», de Francesc Matheu. Aquest dèficit d'estudis assenyalat per Carola Duran, i que no només es pot fer extensiu a les grans plataformes editorials sinó també a les principals publicacions i portaveus catalans, tant del segle XIX com del XX, s'ha començat a superar gràcies a treballs com el d'Antoni Guirao, que el 1998 va presentar a la Universitat de Barcelona la seva excel·lent tesi doctoral «*La Catalunya. Ideologia i poder a la Catalunya noucentista, 1907-1914*».

La doctora Duran ha fet una feina de recerca, anàlisi i interpretació, seriosa, metòdica i rigorosa, sense renunciar a la passió. La passió per Catalunya traspua a totes les pàgines del llibre i la identificació personal de l'autora amb el projecte de «La Renaixensa» i amb moltes de les seves idees i dels seus objectius, especialment el de la recuperació de la sobirania, és una constant que aïlla, de vegades excessivament, el tema estudiat del seu context històric.

En definitiva, i malgrat la importància evident del projecte literari, polític, social i cultural que basteix «La Renaixensa» i que Carola Duran ha estat capaç de presentar-nos amb ofici i de manera convincent, no disposàvem encara d'un estudi sòlid que abracés la història de l'empresa en les seves múltiples facetes i al llarg de la seva dilatada existència (1871-1938). Aquest dèficit ja ha quedat feliçment superat gràcies al llibre de la doctora Carola Duran.